

Primaria

Ciencias Sociales 1

Programación didáctica

Índice

1. Obxectivos xerais de Educación Primaria.
2. Obxectivos da área de Ciencias Sociais 1º EP.
3. Descritores.
4. Contribución da área ao desenvolvemento das competencias básicas.
5. Organización e secuenciación de contidos.
6. Criterios metodolóxicos e estratexias didácticas xerais a utilizar na área.
7. Actividades complementarias.
8. Criterios de avaliación.
9. Estándares de aprendizaxe.
10. Evidencias para o portfolio.
11. Criterios de cualificación e promoción.
12. Recursos didácticos.
13. Medidas de atención á diversidade e inclusión.
14. Avaliación da programación didáctica.

OBXECTIVOS XERAIS DE EDUCACIÓN PRIMARIA

A Educación Primaria contribuirá a desenvolver nos nenos e as nenas as capacidades que lles permitan:

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza nun mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe, e espírito emprendedor.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos, que lles permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais cos que se relacionan.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e mulleres, e a non discriminación de persoas con discapacidade.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega e a lingua castelá, e desenvolver hábitos de lectura en ambas as linguas.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lles permita expresar e comprender mensaxes sinxelas, e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser capaces de aplicarlos ás situacións da súa vida cotiá.
- h) Coñecer os aspectos fundamentais das ciencias da natureza, as ciencias sociais, a xeografía, a historia e a cultura, con especial atención a aqueles relacionados e vinculados con Galicia.
- i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e a comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que reciben e elaboran.
- l) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas, e iniciarse na construción de propostas visuais e audiovisuais.
- m) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar o propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.
- n) Coñecer e valorar os animais máis próximos ao ser humano e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- ñ) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.
- o) Fomentar a educación vial e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.
- p) Coñecer, apreciar e valorar as singularidades culturais, lingüísticas, físicas e sociais de Galicia, poñendo de relevancia as mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e á sociedade galegas.

OBXECTIVOS DA ÁREA DE CIENCIAS SOCIAIS 1.º EP

1. Iniciarse no uso da busca de información, rexistro e presentación sobre asuntos sinxelos do contorno próximo previamente delimitados.
2. Fomentar a creatividade e o espírito emprendedor para levar a cabo iniciativas innovadoras.
3. Coñecer os elementos principais do medio natural desde o máis próximo ao máis afastado.
4. Identificar o tempo atmosférico a través de sensacións corporais (frío, calor...).

5. Coñecer e identificar os fenómenos cotiáns como o día e a noite.
6. Favorecer actitudes positivas fronte aos problemas ambientais próximos ao seu contexto.
7. Identificar os beneficios da auga como elemento indispensable para o ser humano e para todos os seres vivos.
8. Coñecer e identificar os elementos naturais e os elementos que construíron os seres humanos próximos ao seu contorno próximo.
9. Coñecer como se organiza o seu ámbito máis próximo (barrio, municipio...).
10. Ser consciente da súa pertenza certos grupos sociais (familia, colexio e outros grupos de iguais) con características e trazos propios.
11. Identificar feitos relevantes da vida familiar ou do ámbito máis próximo.
12. Identificar as características doutros grupos sociais e mostrar respecto por eles.
13. Ordenar cronoloxicamente algúns feitos relevantes da súa vida persoal e utilizar para iso as unidades de tempo básicas: día, mes e datas significativas.
14. Coñecer e identificar as unidades de tempo básicas.
15. Utilizar o calendario e situar os meses, os días ou as datas significativas.
16. Utilizar as nocións temporais que expresan duración, sucesión e observar as manifestacións máis palpables destes cambios.
17. Participar en actividades grupais, respectando as normas establecidas, a quenda de palabra, poñendo atención nas intervencións, achegando ideas e tendo consideración polas decisións e os acordos tomados.
18. Identificar diferentes elementos viais que debe recoñecer un peón en situacións cotiás.

DESCRITORES

COMPETENCIA	INDICADORES	DESCRITORES
<i>Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía</i>	Coidado do medio ambiente e dos seres vivos	• Interactuar co medio natural de xeito respectuoso. • Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible. • Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu contorno. • Tomar conciencia dos cambios producidos polos humanos no medio natural e das repercusións para a vida futura.
	Vida saudable	• Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico. • Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.
	A ciencia no día a día	• Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá. • Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante. • Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas e comprender o que acontece ao noso redor.
	Manexo de elementos matemáticos	• Manexar a linguaxe matemática con precisión en calquera contexto. • Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos...) en situacións cotiás.
	Razoamento lóxico e resolución de problemas	• Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera materia. • Realizar argumentacións en calquera contexto con esquemas lóxico-matemáticos.

		• Aplicar as estratexias de resolución de problemas a calquera situación problemática.
<i>Comunicación lingüística</i>	Comprensión: oral e escrita	• Comprender o sentido dos textos escritos. • Captar o sentido das expresións orais: ordes, explicacións, indicacións, relatos... • Gozar coa lectura.
	Expresión: oral e escrita	• Expresar oralmente, de xeito ordenado e claro, calquera tipo de información. • Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, e das normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos. • Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
	Normas de comunicación	• Respectar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor... • Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.
	Comunicación noutras linguas	• Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para un mellor uso desta. • Manter conversacións noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos. • Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación. • Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.
<i>Competencia dixital</i>	Tecnoloxías da información	• Empregar distintas fontes para a busca de información. • Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade. • Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.

	Comunicación audiovisual	• Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas. • Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
	Utilización de ferramentas dixitais	• Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento. • Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria. • Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
<i>Conciencia e expresións culturais</i>	Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas	• Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial. • Valorar a interculturalidad como unha fonte de riqueza persoal e cultural. • Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
	Expresión cultural e artística	• Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos. • Apreciar a beleza das expresións artísticas e da vida cotiá. • Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
<i>Competencias sociais e cívicas</i>	Educación cívica e constitucional	• Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola. • Identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha norma suprema chamada Constitución Española.
	Relación cos demais	• Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a resolución de conflitos. • Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos. • Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
	Compromiso social	• Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores. • Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela. • Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto

		aos distintos ritmos e potencialidades. • Involucrarse ou promover accións cun fin social.
<i>Sentido de iniciativa e espírito emprendedor</i>	Autonomía persoal	• Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias. • Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas. • Ser constante no traballo superando as dificultades. • Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.
	Liderado	• Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos. • Contaxiar entusiasmo pola tarefa e confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos. • Priorizar a consecución de obxectivos grupais a intereses persoais.
	Creatividade	• Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema. • Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa. • Encontrar posibilidades no ámbito que outros non aprecian.
	Emprendimento	• Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos. • Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas. • Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos. • Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
<i>Aprender a aprender</i>	Perfil de aprendiz	• Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas... • Desenvolver as distintas intelixencias múltiples. • Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe. • Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.

	Ferramentas para estimular o pensamento	• Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...• Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
	Planificación e avaliación da aprendizaxe	• Planificar os recursos necesarios e os pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.• Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.• Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.• Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

CONTRIBUCIÓN DA ÁREA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS

Descrición do modelo competencial.

Traballar por competencias na aula supón unha reflexión e unha reconfiguración dos contidos desde un enfoque de aplicación que permita o adestramento destas. As competencias non se estudan, nin se ensinan, adéstranse. Para iso, xeraremos tarefas de aprendizaxe onde favorezamos nos alumnos a aplicación do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Tratar cada competencia de xeito global en cada unidade didáctica é inabarcable polo que cada unha se estrutura en indicadores, grandes piares que permiten describirla dun xeito máis preciso. Podemos encontrar entre tres e seis indicadores por competencia.

O indicador segue sendo aínda demasiado xeral, polo que o descompoñemos no que chamamos descritores da competencia que “describen” ao alumno competente neste ámbito. Por cada indicador encontraremos entre tres e seis descritores redactados en infinitivo.

En cada unidade didáctica concretaremos o descritor en desempeños competenciais redactados en terceira persoa de presente indicativo. O desempeño será o aspecto concreto da competencia que poderemos adestrar e avaliar de xeito explícito na unidade, será concreto e obxectivo e indícanos que debemos adestrar e observar nas actividades deseñadas.

Para o seu desenvolvemento, partimos dun marco de descritores competenciais definido para o proxecto aplicable a toda materia e curso.

Respectando o tratamento específico nalgúns áreas, os **elementos transversais**, tales como, a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, as tecnoloxías da información e a comunicación, o emprendimento e a educación cívica e constitucional se traballarán desde todas as áreas posibilitando e fomentando que o proceso de ensino-aprendizaxe dos alumnos sexa o máis completo posible.

Por outra parte, o desenvolvemento de **valores** presentes tamén en todas as áreas axudará a que os nosos alumnos aprendan a desenvolverse desde uns determinados valores que constrúan unha sociedade ben consolidada na que todos poidamos vivir.

A diversidade de alumnos cos seus estilos de aprendizaxe diferente levaranos a traballar desde as **diferentes potencialidades** con que contan, apoiándonos sempre nas súas fortalezas para poder dar resposta ás súas necesidades.

Na área de Ciencias Sociais.

Na área de Ciencias Sociais incidiremos no adestramento de todas as competencias de xeito sistemático facendo fincapé nos descritores máis afíns á área.

Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía

O desenvolvemento desta competencia na área curricular de ciencias sociais implica a habilidade progresiva para poñer en práctica os procesos e actitudes propios da análise sistemática e de indagación científica: identificar e considerar problemas relevantes, formular preguntas, localizar, obter, analizar e representar información... considerar e contrastar solucións... e todo iso, en contextos tan variados como sexa posible. O desenvolvemento desta competencia nesta área

leva consigo utilizar nos ámbitos persoal e social diferentes razoamentos matemáticos para dar unha mellor resposta aos contextos cotiáns nos que nos encontremos.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Interactuar co medio natural de xeito respectuoso.
- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo home no medio natural e as repercusións para a vida futura.
- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto a alimentación e a exercicio físico.
- Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao coidado saudable deste.
- Manexar os coñecementos sobre o funcionamento dos obxectos e aparatos para solucionar problemas e comprender o que acontece ao noso redor.
- Identificar e manipular con precisión elementos matemáticos (números, datos, elementos xeométricos....) en situacións cotiás.
- Aplicar os coñecementos matemáticos para a resolución de situacións problemáticas en contextos reais e en calquera materia.

Comunicación lingüística

O desenvolvemento da competencia lingüística na área de Ciencias Sociais lévanos a adestrar diferentes destrezas e habilidades que supoñen establecer vínculos e relacións construtivas cos demais e co medio, e achegarse a novas culturas que adquiren consideración e respecto na medida que se coñecen. Esta competencia está presente na capacidade efectiva de convivir e resolver conflitos.

A utilización da linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita, de representación, de interpretación, de comprensión da realidade, de construción e comunicación do coñecemento, favorecerá un maior desenvolvemento lingüístico no alumno, apuntando a usar de modo funcional, polo menos unha lingua estranxeira.

Os descritores que utilizaremos serán:

- Comprender o sentido dos textos escritos.
- Expresar oralmente de xeito ordenado e claro calquera tipo de información.
- Utilizar o coñecemento das estruturas lingüísticas, e das normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos.
- Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...
- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros nas diversas situacións comunicativas.
- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.
- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou de materias diversas.

Competencia dixital

A competencia dixital desde a área de Ciencias Sociais comportará facer uso habitual dos recursos tecnolóxicos dispoñibles para avaliar e seleccionar novas fontes de información para comprender a realidade social na que vivimos contribuíndo á súa mellora. Esta competencia axudaranos a transformar a información en coñecemento para aplicalo en distintas situacións e contextos nos que o alumnado se vaia encontrando.

Na área de Ciencias Sociais adestraremos os seguintes descritores:

- Empregar distintas fontes para a busca de información.
- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.

- Elaborar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.
- Comprender as mensaxes elaboradas en códigos diversos.
- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.
- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.

Conciencia e expresións culturais

A área de Ciencias Sociais axudaranos a coñecer o mundo no que vivimos, afondar no coñecemento da nosa sociedade, e a comprender a realidade histórica e social do noso contorno. Esta competencia implica poñer en xogo habilidades de pensamento diverxente e converxente, comporta reelaborar ideas, sentimentos propios e alleos,... para poder comprender e enriquecerse con diferentes realidades e producións de diferentes manifestacións culturais.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Mostrar respecto cara ás obras máis importantes do patrimonio cultural a nivel mundial.
- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.
- Expresar sentimentos e emocións desde códigos artísticos.
- Apreciar a beleza das expresións artísticas e da vida cotiá.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas

A área de Ciencias Sociais incide na comprensión da realidade social na que se vive, entre outras. Esta competencia axudaranos a desenvolver a comprensión sobre os trazos da sociedade actual, a súa crecente pluralidade e o seu carácter evolutivo. Desenvolve tamén a idea de mostrar un sentimento de cidadanía global compatible coa identidade local.

Así mesmo, forman parte desta competencia aquelas habilidades sociais que permiten saber que os conflitos de valores e intereses forman parte da convivencia, que quedebemos resolvelos con actitude construtiva e que tomaremos decisións con autonomía empregando unha escala de valores construída mediante a reflexión crítica e o diálogo duns patróns culturais básicos.

Os descritores que adestraremos nesta competencia son:

- Coñecer e aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
- Identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha norma suprema chamada Constitución Española.
- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo, e para a resolución de conflitos.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.
- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.
- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor

A área de Ciencias Sociais axudará a desenvolver o sentido de iniciativa do alumnado a través de fomentar a transformación de ideas en accións, é dicir, propoñerse obxectivos, planificar e levar a cabo proxectos. Isto lévanos a adestrar actitudes positivas cara ao cambio e a innovación; habilidades relacionadas co liderado de proxectos que inclúen visión, espírito de superación, habilidades para o diálogo e cooperación, organización de tarefas, etc.

Neste caso, os descritores a adestrar serían:

- Ser constante no traballo superando as dificultades.
- Dirimir a necesidade de axuda en función das dificultades da tarefa.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.

- Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.
- Encontrar posibilidades no contorno que outros non ven.
- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.
- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.

Aprender a aprender

A competencia de aprender a aprender axúdanos a ser conscientes de como se aprende, de como se xestionan e controlan de forma eficaz os procesos de aprendizaxe. Esta competencia fai necesaria a perseveranza na aprendizaxe, a capacidade de autoavaliarse e autorregularse sabendo administrar o esforzo, aprendendo dos erros dun mesmo e dos demais, incidindo en formulacións de metas alcanzables a curto, medio e longo prazo elevando de forma progresiva e realista os obxectivos de aprendizaxe.

Os descritores que utilizaremos para adestrar esta competencia serían:

- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Xestionar os recursos e motivacións persoais en favor da aprendizaxe.
- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Planificar recursos necesarios e pasos a realizar no proceso de aprendizaxe.
- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

ORGANIZACIÓN E SECUENCIACIÓN DE CONTIDOS

Bloque 1. Contidos comúns.

Iniciación ao coñecemento científico e á súa aplicación nas Ciencias Sociais.

Recollida de información do tema a tratar, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas).

Iniciación á utilización das Tecnoloxías da Información e a Comunicación para buscar e seleccionar información.

Desenvolvemento de estratexias para organizar, memorizar e recuperar a información obtida mediante diferentes métodos e fontes.

Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficas, de xeito guiado e con modelos sinxelos.

Técnicas de traballo intelectual.

Estratexias para desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.

Fomento de técnicas de animación á lectura de textos sinxelos de divulgación das Ciencias Sociais (de carácter social, xeográfico e histórico).

Utilización de estratexias para potenciar a cohesión do grupo e o traballo cooperativo.

Uso correcto de diversos materiais cos que se traballa.

Planificación e xestión de proxectos sinxelos e de xeito guiado, co fin de alcanzar obxectivos. Iniciativa emprendedora.

Estratexias para a resolución de conflitos, utilización das normas de convivencia e valoración da convivencia pacífica e tolerante.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

O medio natural: observación dos seus trazos principais.

O aire: elemento imprescindible para os seres vivos. Características. O vento.

O tempo atmosférico. Fenómenos atmosféricos observables: estado do ceo, chuvia, neve, etc.

O Sol, a Lúa, as estrelas. O día e a noite.

A auga: elemento indispensable para os seres vivos. Características. Estados da auga. Usos cotiáns da auga. Consumo responsable.

Elementos naturais e humanos da paisaxe.

A contaminación e o coidado da natureza.

Bloque 3. Vivir en sociedade.

A familia. Modelos familiares. Relacións de parentesco.

O colexio: Organización escolar, a clase, os compañeiros, o material escolar, os espazos físicos.

Os amigos. Grupos da localidade deportivos, recreativos, culturais...

Os Deberes e os dereitos das persoas.

A casa: estanzas.

A rúa: características e mobiliario urbano.

Convivencia na rúa.

As aldeas, as vilas e as cidades.

Os medios de transporte.

A Educación Viaria.

Bloque 4. As pegadas do tempo.

Uso e medida do tempo.

Nocións básicas: antes, despois, pasado, presente, futuro, duración.

Unidades de medida: día, semana, mes e ano.

As estacións do ano.

Acontecementos do pasado e do presente.

Medios para reconstruír o pasado.

CRITERIOS METODOLÓXICOS E ESTRATEXIAS DIDÁCTICAS XERAIS A UTILIZAR NA ÁREA

Traballar de xeito competencial na aula supón un cambio metodolóxico importante; o docente pasa a ser un xestor de coñecemento dos alumnos e o alumno adquire un maior grao de protagonismo.

En concreto na área de Ciencias Sociais:

Intégranse diversas disciplinas que estudan ás persoas como seres sociais e a súa realidade nos seus aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. O obxectivo das Ciencias Sociais é aprender a vivir en sociedade, coñecendo os mecanismos fundamentais da democracia e respectando as regras da vida colectiva, por iso os alumnos han de iniciarse en coñecer, utilizar

destrezas e estratexias para poder dar resposta a aquilo que se lles pide e que consigan o proposto.

Debemos de ter en conta que cada alumno parte dunhas fortalezas individuais que hai que seguir desenvolvendo. Estas fortalezas axudarannos a definir a predominancia de cada unha das súas intelixencias, polo que as tarefas a realizar estarán pensadas desde a **teoría das intelixencias múltiples** como posibilidade para que todo o alumnado chegue a comprender aqueles contidos que necesita adquirir para alcanzar os obxectivos de aprendizaxe que pretendemos.

Nesta área os alumnos iníciáanse en poñer en práctica os novos coñecementos, experimentar e comprobar a súa necesidade e utilidade reflexionando sobre o aprendido e sacando conclusións para a súa vida. Por iso, o **traballo en grupo cooperativo** será un dos piares para adestrar cuestións de habilidades sociais e aspectos de contido que axudarán a consolidar aínda máis todo o aprendido.

Os contidos da área de ciencias sociais están organizados arredor duns conceptos fundamentais vinculados a **contexto real**. Será importante traballar a parte competencial de forma que o coñecemento se transforme en acción e aplícalo a proxectos reais próximos ao alumnado.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS

Con respecto ás actividades complementarias, convén reflexionar sobre estas catro cuestións:

Conseguíronse os obxectivos propostos a partir das actividades realizadas?

Como resultaron as actividades?

Cales gustaron máis?

Que propostas de mellora podemos sinalar?

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Bloque 1. Contidos comúns

1. Obter información concreta e relevante sobre feitos ou fenómenos previamente delimitados, utilizando diferentes fontes (directas e indirectas).
2. Utilizar as Tecnoloxías da Información e a Comunicación para obter información, aprender e expresar contidos sobre Ciencias Sociais.
3. Desenvolver a responsabilidade, a capacidade de esforzo e a constancia no estudo.
4. Realizar traballos e presentacións a nivel individual e grupal que supoñan a busca, selección e organización de textos de carácter social, xeográfico ou histórico, mostrando habilidade para traballar tanto individualmente como de xeito colaborador dentro dun equipo.
5. Valorar o traballo en grupo, mostrando actitudes de cooperación e participación responsable, aceptando as diferenzas con respecto e tolerancia cara ás ideas e achegas alleas nos diálogos e debates.
6. Respetar a variedade dos diferentes grupos humanos e valorar a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre todos eles sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.
7. Participar dun xeito eficaz e construtivo na vida social creando estratexias para resolver conflitos.

8. Valorar a cooperación e o dialogo como forma de evitar e resolver conflitos, fomentando os valores democráticos.
9. Desenvolver a creatividade e o espírito emprendedor, aumentando as capacidades para aproveitar a información, as ideas e presentar conclusións innovadoras.
10. Desenvolver actitudes de cooperación e de traballo en equipo, así como o hábito de asumir novos roles nunha sociedade en continuo cambio.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

1. Identificar os elementos principais do medio natural, partindo do próximo ao afastado a través da observación.
2. Coñecer a composición do aire e as súas principais características, comprendendo que é un elemento imprescindible para a vida, e entendendo que é e como se produce o vento.
3. Describir o tempo atmosférico a través de sensacións corporais (frío, calor, humidade, sequidade...) diferenciando unhas doutras.
4. Observar, indagar e coñecer algunhas características do Sol, da Lúa e das estrelas, describindo algúns fenómenos cotiáns como o día e a noite.
5. Recoñecer a auga como elemento imprescindible para a existencia dos seres humanos e dos demais seres vivos, valorándoa como un ben indispensable e escaso e facendo un uso responsable dela.
6. Diferenciar entre os elementos naturais e os elementos que construíron os seres humanos no seu contorno máis próximo, valorando o impacto dalgunhas actividades humanas sobre o medio.
7. Desenvolver actitudes positivas fronte aos problemas ambientais próximos, valorando o seu medio natural e o coidado deste.

Bloque 3. Vivir en sociedade.

1. Recoñecer as relacións simples de parentesco, coñecer os seus apelidos, expresando o seu recoñecemento e aprecio pola pertenza a unha familia con características e trazos propios.
2. Entender as tarefas e responsabilidades básicas dos membros da comunidade educativa.
3. Recoñecer a súa pertenza a certos grupos sociais (familia, escola, grupo de iguais), apreciando as súas características e trazos propios.
4. Participar en actividades de grupo, respectando os principios básicos de convivencia.
5. Comprender a organización social do seu ámbito próximo (casa, barrio, municipio...).
6. Respetar o cumprimento das normas básicas como peóns e usuarios de medios de transportes identificando os medios de transporte máis comúns no contorno.
7. Observar e discriminar diferentes elementos viarios que ha de recoñecer un peón valorando a importancia da mobilidade na vida cotiá.
8. Utilizar a linguaxe oral como medio para expresar sentimentos, desexos e ideas en situacións de comunicación habituais.

Bloque 4. As pegadas do tempo.

1. Iniciar a reconstrución da memoria do pasado próximo, partindo de fontes familiares.
2. Ordenar temporalmente algúns feitos relevantes da vida familiar ou do ámbito máis próximo, utilizando métodos sinxelos de observación e unidades de medida temporais básicas (día, semana, mes, ano).
3. Utilizar o calendario, como representación do paso do tempo, localizando nel meses, días ou datas significativas.
4. Secuenciar feitos aplicando as unidades de tempo básicas e expresando os cambios que se producen nalgúns aspectos da súa vida.
5. Identificar feitos acontecidos no pasado e no presente situándoos no seu contexto correspondente.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE

Bloque 1. Contidos comúns.

- 1.1. Busca, selecciona e organiza, de xeito guiado información relacionada coas Ciencias Sociais, comunicándoa oralmente.
- 2.1. Utiliza, con axuda dos adultos, as Tecnoloxías da Información e a Comunicación (Internet, blogs, redes sociais...) para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.
- 2.2. Analiza, de xeito guiado, informacións relacionadas coa área e manexa de forma sinxela imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as Tecnoloxías da Información e a Comunicación.
- 3.1. Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de xeito ordenado, claro e limpo.
- 3.2. Utiliza con rigor e precisión o vocabulario adquirido para elaborar traballos coa terminoloxía adecuada aos temas tratados.
- 3.3. Expón oralmente, de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifesten a comprensión de textos orais e/ou escritos.
- 4.1. Realiza traballos e presentacións sinxelas a nivel individual e grupal que supoñen a busca, selección e organización de textos de carácter xeográfico, social e histórico.
- 5.1. Utiliza estratexias para realizar traballos de forma individual e en equipo, e mostra habilidades para a resolución pacífica de conflitos.
- 5.2. Participa en actividades de grupo adoptando un comportamento responsable, construtivo e solidario, e respecta os principios básicos do funcionamento democrático.
- 6.1. Valora a importancia dunha convivencia pacífica e tolerante entre os diferentes grupos humanos, sobre a base dos valores democráticos e os dereitos humanos universalmente compartidos.
- 7.1. Participa dun xeito eficaz e construtivo na vida social e crea estratexias para resolver conflitos.
- 7.2. Identifica e utiliza os códigos de conduta e os usos xeralmente aceptados nas distintas sociedades e ámbitos (escola, familia, barrio etc.).
- 8.1. Valora a cooperación e o diálogo como forma de evitar e resolver conflitos e fomenta os valores democráticos.
- 9.1. Mostra actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese, creatividade na aprendizaxe e espírito emprendedor que lle fan activo ante as circunstancias que o rodean.
- 9.2. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións.
- 10.1. Desenvolve actitudes de cooperación e de traballo en equipo, valora as ideas alleas e reacciona con intuición, apertura e flexibilidade ante elas.
- 10.2. Planifica traballos en grupo, coordina equipos, toma decisións e acepta responsabilidades.

Bloque 2. O mundo que nos rodea.

- 1.1. Describe oralmente os elementos básicos do medio natural.
- 1.2. Realiza observacións dos elementos principais do contorno seguindo pautas marcadas polos adultos.
- 1.3. Elabora e recolle información sobre aspectos do seu medio natural, utilizando imaxes, debuxos, fontes orais e/ou escritas.
- 2.1. Describe de xeito sinxelo algunhas características do aire e identifícao como un elemento imprescindible para a vida.
- 2.2. Explica que é o vento e identifica o viraventos como un aparato que mostra a súa dirección.

- 3.1. Identifica e describe oralmente os fenómenos meteorolóxicos (chuvia, neve, trono, raio, etc.) que se producen no seu contorno máis próximo.
- 3.2. Observa algúns fenómenos atmosféricos e realiza as súas primeiras formas de representación.
- 3.3. Realiza unha recollida sinxela de datos con aparatos meteorolóxicos cotiáns.
- 4.1. Identifica algunhas das características do Sol, e recoñece a importancia deste astro para a vida na Terra.
- 4.2. Discrimina as partes do día e describe oralmente o que fai en cada unha delas.
- 4.3. Observa algúns elementos e fenómenos naturais como o día e a noite, e explica oralmente por que se producen.
- 5.1. Identifica a auga como elemento imprescindible para a existencia do ser humano e dos demais seres vivos.
- 5.2. Valora a auga como un ben escaso e desigualmente repartido e realiza un consumo responsable desta.
- 6.1. Diferencia entre elementos naturais e os que construíu o home no seu contorno próximo, e descríbneos oralmente.
- 6.2. Identifica algunhas das actuacións humanas máis visibles no seu contorno (edificios, coches, parques, etc.) e describe como modificaron o medio natural.
- 7.1. Desenvolve actitudes positivas fronte a problemas ambientais.
- 7.2. Recoñece os efectos positivos e negativos das actuacións humanas no medio natural e expresa, de xeito sinxelo, a súa opinión sobre iso.
- 7.3. Identifica as posibles causas da contaminación do aire e da auga e toma conciencia da necesidade da súa conservación para as futuras xeracións.

Bloque 3. Vivir en sociedade.

- 1.1. Identifica as relacións de parentesco e discrimina os roles familiares.
- 1.2. Coñece os seus apelidos e a pertenza a unha familia con características e trazos propios.
- 2.1. Identifica os membros da comunidade escolar e respecta as tarefas que desempeñan as persoas que traballan no colexio.
- 3.1. Valora a súa pertenza a certos grupos sociais (familia, escola, grupo de iguais) recoñecendo as súas características e trazos propios.
- 3.2. Recoñece os costumes doutros grupos sociais e étnicos, valora as súas culturas e as súas manifestacións como mostra de diversidade.
- 3.3. Respecta as normas de convivencia e as regras establecidas na familia e na clase.
- 4.1. Participa nas actividades grupais do colexio (xogos, conversacións, dramatizacións, postas en común, etc.) e respecta a normas de convivencia.
- 4.2. Respecta os demais e as normas establecidas (escoita as intervencións, espera a quenda de palabra, achega ideas, fai preguntas en relación co tema, etc.).
- 4.3. Utiliza a asemblea de clase como medio para formular e resolver conflitos.
- 5.1. Coñece os distintos tipos de barrios, dentro da súa localidade e identifica a aldea, a vila e a cidade coas súas semellanzas e diferenzas.
- 5.2. Identifica diferentes tipos de vivendas e describe oralmente cada unha delas.
- 5.3. Describe oralmente as dependencias da casa, explicando o uso de cada unha delas.
- 5.4. Recoñece e nomea os diferentes elementos que compoñen a rúa.
- 5.5. Enumera algunhas características das aldeas, as vilas e as cidades.
- 5.6. Establece percorridos e traxectos nun plano sinxelo da súa localidade e distingue traxecto longo, curto e seguro.
- 6.1. Coñece e respecta as normas básicas de seguridade viaria e utilízaa tanto como peón como usuario de medios de transporte (abrochase o cinto, non molestar ao condutor...).
- 6.2. Recoñece as diferenzas entre os distintos medios de transporte valorando a súa utilidade.
- 6.3. Clasifica os distintos medios transportes que existen no seu contorno e diferencia os medios de transporte de persoas e mercadorías.
- 7.1. Identifica e interpreta os sinais de tráfico necesarios para andar pola rúa: cor dos semáforos, paso de peóns...

- 8.1. Expresa sentimentos, desexos e ideas mediante a linguaxe oral en situacións de comunicación habituais.

Bloque 4. As pegadas do tempo.

- 1.1. Investiga de forma guiada pequenos feitos sobre a historia da súa familia e realiza unha sinxela recollida de datos e información do seu ámbito familiar.
- 1.2. Realiza unha árbore xenealóxica sinxela dos membros da súa familia, con axuda dos adultos, atendendo ás nocións básicas do tempo.
- 1.3. Organiza a historia da súa familia a través dun álbum fotográfico.
- 1.4. Utiliza as fontes orais e da información proporcionada por obxectos e recordos familiares para reconstruír o pasado.
- 2.1. Ordena cronoloxicamente algúns feitos relevantes da súa vida persoal e utiliza para iso as unidades básicas de tempo: hora, día, mes e ano.
- 2.2. Clasifica temporalmente diferentes imaxes atendendo a nocións como: antes, agora, despois.
- 2.3. Ordena actividades en función das nocións temporais: antes, despois...
- 2.4. Establece unha orde cronolóxica partindo das relacións familiares e da idade dos seus membros, e identifica os conceptos de pasado, presente e futuro.
- 3.1. Localiza e sitúa datas significativas no calendario.
- 3.2. Sabe os días da semana e, situados nun, recoñece os anteriores e posteriores.
- 3.3. Sabe os meses do ano, recoñéceos no calendario e busca os anteriores e posteriores. Ademais, sabe situarse máis preto do principio-medio-final.
- 3.4. Diferencia as estacións do ano e explica oralmente as características de cada unha delas.
- 4.1. Localiza nunha sinxela liña do tempo a súa historia persoal desde o nacemento ata a idade actual.
- 4.2. Utiliza nocións básicas de tempo (antes - despois, ao principio - ao final) para narrar feitos da vida cotiá respectando a orde cronolóxica.
- 5.1. Recoñece o pasado a través de restos históricos no contorno próximo.
- 5.2. Identifica acontecementos do pasado e do presente, e a súa relación con aspectos históricos próximos á súa experiencia.

EVIDENCIAS PARA O PORTFOLIO

Para rexistrar as evidencias de aprendizaxe vinculadas aos estándares utilizaremos portfolios de aprendizaxe na aula. Ao longo das distintas unidades didácticas iremos planificando a realización e a recollida de produtos que mostre o nivel de consecución do estándar e detalle a súa evolución ao longo do curso.

O portfolio é unha ferramenta que permite avaliar o proceso de aprendizaxe consistente fundamentalmente na recollida de evidencias da evolución do alumno; pode pautarse a recollida de evidencias ou deixar ao alumno que seleccione cales quere mostrar. Cada evidencia leva unha reflexión engadida sobre o traballo realizado, as dificultades encontradas e os obxectivos de mellora persoal. O documento do portfolio pode realizarse en papel ou en formato dixital. No anexo de avaliación preséntase un posible guión para a súa realización.

As evidencias que podemos recoller na área de Ciencias Sociais poden ser:

- Exercicios do libro ou da guía que traballen sobre os estándares definidos na unidade.
- Probas escritas que recollan os estándares de aprendizaxe.
- Produtos finais derivados de tarefas aplicadas en contexto real.
- Debuxos que representen aquilo que aprenderon.
- Diferentes ferramentas de auto e coavaliación do traballo realizado na aula.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN

En cada avaliación

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	PORCENTAXE NA CUALIFICACIÓN
Ferramentas de avaliación do traballo competencial	
Probas de avaliación escritas	
Evidencias dos estándares de aprendizaxe	
Cualificación total	

Ao final do curso:

	PORCENTAXE NA NOTA FINAL
1. ^a avaliación	
2. ^a avaliación	
3. ^a avaliación	
Portfolio de aprendizaxe	
Cualificación total	

RECURSOS DIDÁCTICOS

Suxerimos o uso dos materiais seguintes:

- Libro do alumno.
- Libro dixital: Os alumnos poderán reforzar ou ampliar os contidos estudados utilizando os recursos dixitais dispoñibles.
- Recursos fotocopiáveis da proposta didáctica, con actividades de reforzo, ampliación e avaliación.
- Caderno complementario ao libro do alumno.
- Murais.

MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE E INCLUSIÓN

Descrición do grupo despois da avaliación inicial

Número de alumnos:

Funcionamento do grupo (falan moito, cambian con facilidade de actividade...):

Que fortalezas identificas no grupo en canto ao desenvolvemento de obxectivos curriculares?

Que necesidades identificas e como as vas tratar? (*Planificación de estratexias metodolóxicas, xestión de aula, estratexias de seguimento da eficacia de medidas...*)

Que fortalezas identificas no grupo en canto a aspectos competenciais?

Necesidades individuais

Cales son os alumnos que necesitan un maior seguimento ou personalización de estratexias no seu proceso de aprendizaxe? (*Ter en conta os alumnos con necesidades educativas, con altas capacidades, e outras con necesidades non diagnosticadas, pero que requiran atención específica por estar en risco, pola súa historia familiar...*).

Que medidas organizativas vas adoptar? (*Planificación de reforzos, situación de espazos, xestión de tempos grupais para favorecer a intervención individual*).

Que medidas curriculares vas adoptar? Que recursos vas empregar?

Que modelo de seguimento vas utilizar con cada un deles?

Cada canto e como vas avaliar os seus progresos?

AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Neste apartado pretendemos promover a reflexión docente e a autoavaliación da realización e o desenvolvemento de programación didáctica. Para iso, ao finalizar cada unidade didáctica propónse unha secuencia de preguntas que permitan ao docente avaliar o funcionamento do programado na aula e establecer estratexias de mellora para a propia unidade.

De igual modo propoñemos unha ferramenta para a avaliación da programación didáctica no seu conxunto, pódese realizar ao final de cada trimestre para recoller as melloras no seguinte.

ASPECTOS A AVALIAR	A DESTACAR...	A MELLORAR...	PROPOSTAS DE MELLORA PERSOAL
Temporalización das unidades didácticas			
Desenvolvemento dos obxectivos didácticos			
Manexo dos contidos na unidade			
Descritores e desempeños competenciais			
Realización de tarefas			
Estratexias metodolóxicas seleccionadas			
Recursos			
Claridade nos criterios de avaliación			
Uso de diversas ferramentas de avaliación			
Portfolio de evidencias dos estándares de aprendizaxe			
Atención á diversidade			